

כלל גדול פרק שביעי שבת

עג.

עין משפט נר מצוה

כ ו א מיי פ"ב מלכות
שנת ה'תש"ו:
כ ב מיי פ"א מלכות:
שנת ה'תש"ו:
כ ג מיי פ"ב מלכות:
שנת ה'תש"ו א סג
לפ"ן ס:

מוסף רש"י

ידיע לה לשבת במאי.
הלל נבטין עג. כספרי עגל
ליט מלאכת מומות (ע"י)
בתחומין. לזעין
בקרבן (ע"י).

מוסף תוספות

א. במתניין. מוס' הלא"ש.
ב. מתיר ע"מ לקשור. פסקי
ה"ש פ"ג ט"ו ב. ג. וקטר חד
כלומר. רש"י ט. ד. כמו
שהוא ש"י ט. ה. דאי לא
הוה ליה למפרך והא
מתיר שלא ע"מ לקשור
הוא. מע"כ ע"מ להב על
ג. פ"ס. מוס' הלא"ש.

רבינו הגאון (המג"ד)

נהנה, והמתעסק בשבת
פטור מלאכת מחשבת
אשרה תורה. ור' יוחנן
התם בפרק ארבע מיתות
דכתיב אנא דתא מתניין
קמיה, דהא ואמר ליה פוק
תני לבראי, וכל מתניין
דלא מיתוקמא רישא וסיפא
בחד טעמא לאו מתניין
תריצתא היא, ר' יוחנן
לשעמיה דאמר בסוף פרק
המפקיד מאן דמרגם לי
חבית אליבא דחד גנא
מובילתא מאניא תריצתא ליה
מכח. מתניין לזרוב ב'
זרוב ד' אמות, (רבא)
[רבא] אמר (חייב) [פטור]
אבי אבוי (טור) [חייב],
פשוטה היא, ומקשינן
לרבא מתניין דקתי
ארבעים חסר אחת, ואמר
ר' יוחנן עלה שאם עשאן
כולם בהעלם אחד חייב
על כל אחת ואחת, ולא
משכחת כחאי גונא דחייב
בכולן אלא בודן שבת
ושגגת מלאכות. שלמא
לאבי אבוי כי האי גונא
חייב (בר), [נקא טעה]
בשיעורין בנן זריקת ב'
אמות זריקת ד' וכונא
בין, אלא לרבא דאמר כל
ה"ר פטור היכי משכחת
[לה]. בודן [שבת] ושגגת
מלאכה. הניחא אליבא דר'
יוחנן דאמר כיון ששגג
בכרת אע"פ שהידי בלאו
משכחת לה ידיע דאיסור
השבת בלאו, אלא לר"ל
דאמר עד שישגג בלאו
וכרת היכי משכחת לה.
ושנין ידיע לה בתחומין
ואליבא דר' יוחנן עקיבא כמו
שארמנו למעלה. דאבי
אליבא דר' יוחנן פשוטה
היא, אלא אפילו לר"ש
לקיש כיון דסבר אביי
במשכחת למקטע האיסור
בשגגת איסורו ונדמן לו כל
האיסור חייב, כגון המתכוון
לזרוב ב' אמות שתי מקצת
איסורו כי האיסור ד' אמות,
ונתכוון לזרוב שתי מתוך
ארבע (ניזרק) [ונודמן]
לו שורק ד' חייב, מוקים
את השבת באיסור מלאכות
וידע (בשיעור) [בכולן],
ושגג בלאו בשיעור.
אבות מלאכות ארבעים
חסר אחת.

דסבור שומן הוא ואכלו. והיינו דשגג דסבור שומן הוא ולא נתכוין לאכול חלב וחייב. ואף על פי דמתעסק הוא לרצח דהא לא מתכוין לאכילת איסור חייב דאמר שמואל בכריתות (פ"ד דף ט"ו): **בחלצין ועריות מתעסק חייב שכן נהנה אכל** שצבת פטור דלא נהנה והיינו קיימתא לדידיה דאמר נתכוין לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור: **ואיני.** אמר לך לעולם כי האי גוונא אף צצבת חייב דלאו מתעסק הוא והיכי דמי מתעסק דשאר מלאכה חייב קסבר רוק הוא שהיה חלב נימוח וצלעו דלא איכוין לאכילה דרוק לאו צר אכילה הוא אלא צליעה דמכמי (אי"ו) עד צלעי רוקי ועלמה צידו אכילה דהא לא איכוין לאכילה ודכוותיהוה לזבת דפטור נתכוין להגביה ועלמה צידו חמוכה: דהא **לא איכוין לזריקה דאיסור.** והיא שוגג צצבת או צמלכה אכל זה אינו שוגג לא צצבת ולא צמלכות אלא מתעסק בצד אחד של היטר ועלמה צידו איסור: **ולריבא.** לאיפלוגי צכולה אף על גב דדמי להדדי: **דאצבא עלה טרסי לא ומזיק.** וזה שמתכוין לשמים חזק ארבע נעשית מחשבתו דהא יש צכלל ד' שמים הלכך לאו מתעסק הוא: **דלא איכוין לזריקה דארבע.** וצ"ל מהני לא ס"י זריקה עלה: **אכל כסבור רה"י הוא וכו'.** דנתכוין לזריקה גמורה: **שמתם לה.** להאי שנשמתה מותר כל הבלות שבת ממנו ואפילו הכי חשיבא ליה כזדון שבת ושגגת מלאכות לחיוביה אכל חדא כגון ידיע ליה לזבת צאיסורין ועשה צשיעורין שמתכוין לפחות מנשיעור ועשה כשיעור דלכולן יש שיעור: **אלא לרצח דאמר פטור היכי שמתם לה.** דמייחייב עור אדם על כל מלאכה ומלאכה שזהעלם אחד על כרחך צדון שבת ושגגת מלאכות הוא צבעית לאשכוחיה והכא דליעלימו כולוה מיינה מאי זדון צצבת איכא צצבת ניכר לו צצבת מאשר ימים: **מתנ"י הוורה.** צרחת פירות: **המקד.** פסולת צידוי: **המקד.** נפסה, ובגמ' [פ"ג] פריך הני כולוה חדא היא דלהפריש פסולת מתוך אוכל נעשות שלשתי: **האופה.** לא הוה צמסכן דלא שייך אלא צצבת ופת לא שייכא צמלכת המשכן אכל כולוה קמייתא הואי צממנין של צצבת חללת וארגמן ותולעת שני. ובגמרא^א פריך דשיבית תנא מצבל דהו צממניס ונקט אופה. ושיעורן של אלו כגורגרת חוץ מחורש דכלל שהוא לקמן צפרק הצונה (דף ק"א): **הגוזה למר.** וכל שאר מלאכות שייכי צצבת של מלאכת המשכן: **המלנגו.** מכבסו צצבת: **המנפלו.** צפרי"ר צלע"ו: **המיסך.** אורדי"ר: **צפי נירין.** לר"ש שמתן שני חוטין בתוך צצבת ניר. ובגמ' ובמלנן וכולוה אינך מפרש שיעורין לקמן צפרק האורג"ס): **הפולע.** מנתק. פעמים שש צצבת חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לזרוב. והני כולוה ממיקן ואינך עד קושר ומתיר שייכי ציריעות. ולקמן^ב מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: **והופר וקורע.** ציריעות הוא: **על מנת לפפור.** פעמים שהצב עגול ואינו יכול לתפורו יפה ארי"כ קורעו כדפרש בגמרא^א אכל קורע שלא לתפור לא הו צמסכן: **האז הצני.** וכל מלאכת עורו ויבנת בתחשים למשכן בערותיהן: **המולחו.** לעור: **ממחקו.** מגרר שערו: **מחספו.** מקלעו ומחמכו לרצועות וסנדלים: **קופצו ומוחקו.** לקמן (דף ק"ב): מפרש למאי מייצבא למשכן שכן רשמיין על קרשי המשכן לידע איזו צן וזוג וכתב אות צו ואות צו ומוחק פעמים טעמה: **מכסה ומצעי.** צאש שחתת הדוד של סממנין: **מכה פטיש.** הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורסם על הסדן להחליקו צצבת מלאכה וממניין נמי לא מייחייב ליה אלא צצבת מלאכה:

אלא לאו רישא בעכו"ם וסיפא בשאר מצות ושגג בלא מתכוין בשאר מצות ה"ר דסבור דשומן הוא ואכלו משא"כ בשבת דפטור דנתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר פטור ואביי שגג בלא מתכוין ה"ר דסבור רוק הוא ובלעו משא"כ בשבת דפטור דנתכוון להגביה את התלוש וחתך את המחובר פטור אבל נתכוון לחתוך את התלוש וחתך את המחובר חייב: **איתמר** ^א **נתכוון לזרוק שמים חזק ארבע** ^ב **רבא אמר פטור אביי אמר חייב רבא אמר פטור** ^ג **דלא קמיכוין לזריקה דארבע אביי אמר חייב דהא קמיכוין לזריקה בעלמא כסבור רשות היחיד ונמצאת רשות הרבים רבא אמר פטור ואביי אמר חייב רבא אמר פטור דהא לא מיכוין לזריקה דאיסורא ואביי אמר חייב דהא קא מיכוין לזריקה בעלמא וצריכא דאי אשמעינן קמייתא בההוא קאמר רבא דהא לא קמיכוין לחתיכה דאיסורא אבל נתכוון לזרוק שמים חזק ארבע דארבע בלא תרתי לא ^ד **מזירקא ליה אימא מודה ליה לאביי ואי אשמעינן בהא בהא קאמר רבא דהא לא קמיכוין לזריקה דארבע אבל כסבור רה"י ונמצאת חסר דהא דמכוין לזריקה דארבע אימא מודי ליה לאביי צריכא ^ה **תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת והוינן בה מנינא אמה לי וא"ר יוחנן שאת עשאן כולם בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת בשלמא לאביי דאמר כי האי גוונא חייב משכחת לה ידיע דאיסורא ^ו **שבת וידע לה איסור מלאכות וקא טעה בשיעורין אלא לרבא דאמר פטור היכי משכחת לה בודן שבת ושגגת מלאכות הניחא אי סבר לה כו' יוחנן דאמר כיון שישגג בכרת אע"פ שהידי בלאו משכחת לה ידיע לה לשבת בלאו אלא אי סבר לה כרשב"ל דאמר עד שישגג בלאו וכרת ידיע לה לשבת במאי ^ז **ידיע לה בתחומין ואליבא דר"ע: מתנ"י אבות** ^ח **מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והמקד והמעמר והדש והזורה הבורר הטוחן והמקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו והצובעו והטווה ^ט **והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר ^י **והתופר שתי תפירות הקורע על מנת לתפור [שתי תפירות] הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש ^{יא} **המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:****************

הגהות הב"ח

(א) גמ' רצח אחר פטור דהא לא קמיכוין: (ב) שם חמרי לא מיתוקמא ליה: (ג) שם משמ' לה ידיע לאיסורא דשבת ודע לה לאיסורא מלאכות: (ד) הו"פ ד"ה אלא ופי' לכל חולין ומלאכה אחרת והיא של קדשים ופי' מלש זה ומלאכה ממוכח אחר ולא: (ה) בא"ד צצבת מלש כגון הבא על הזכר והביא עליו זכור והכל על הנכמה. י"ב ע"י פקד ד' ממות דכ"ד:

לעוי רש"י

קריפ"ר. להתייר (ס"ב או אריג לחוטין).
אורדי"ר. להשתתף לערוך את חוטי השתי לקראת האריגה.
לציני"ש. נירים (נר כמין עין בתקון אריגה, שבו השתי עובר).

רבינו הגאון

והזדון לפרק פירוק אחר משום דקשיא דלא מיתוקמא סיפא דהא מתניין בב"ז אוקמי הכי, ורישא בע"ז דקתי בשבת שרונה כהעלם א', ושהת חייב ב' משא"כ בע"ז, שאם יזיב וקטר ויניק בהעלם א' אינו חייב אלא אחת כו' אמר. אבל סיפא דקתי בשאר מצות שגג בלא מתכוין חייב משא"כ בשבת דפטור, בשאר מצות דלאו כו' היא, והיכי דמי כגון שהיה סבור שהוא שומן ואכלו ונמצא חלב, כגון זה בשאר מצות הוא דחייב, אבל בשבת כי האי גונא נתכוין לחתוך בתלוש וחתכו ונמצא דמחובר לקרקע פטור, ודחי אביי ואמר לא כי האי גונא לעולם אימא לך חייב, והיכי דמי שגג בלא מתכוין ובשאר מצות חייב ובשבת פטור, כגון שנתכוון בהעלם דרוק ובלעו ונמצא חלב, שאע"פ שלא נתכוין לאכילה דחייב בשאר מצות, ובשבת כה"ג נתכוין לחתכה דבר תלוש והביאה ונמצא שחתכו מן המחובר [פטור]. אבל אם נתכוין לחתיכה אבל אם בעלמא חייב, (כגון) [וכי"ן] בשאר מצות אם נתכוין לאכילה בעלמא [חייב]. וכד"ר נתמן דאמר המתעסק בחלצין ושיעוריה אע"פ שלא נתכוין חייב שכבר

המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש ^{יא} **המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:** גמ'

המעבד את עורו והממחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש ^{יא} **המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:** גמ'
לקמן צפרק האורג"ס): **הפולע.** מנתק. פעמים שש צצבת חוטין יותר מדאי ומנתק מהן ומקלישן לזרוב. והני כולוה ממיקן ואינך עד קושר ומתיר שייכי ציריעות. ולקמן^ב מפרש מאי קושר ומאי מתיר איכא: **והופר וקורע.** ציריעות הוא: **על מנת לפפור.** פעמים שהצב עגול ואינו יכול לתפורו יפה ארי"כ קורעו כדפרש בגמרא^א אכל קורע שלא לתפור לא הו צמסכן: **האז הצני.** וכל מלאכת עורו ויבנת בתחשים למשכן בערותיהן: **המולחו.** לעור: **ממחקו.** מגרר שערו: **מחספו.** מקלעו ומחמכו לרצועות וסנדלים: **קופצו ומוחקו.** לקמן (דף ק"ב): מפרש למאי מייצבא למשכן שכן רשמיין על קרשי המשכן לידע איזו צן וזוג וכתב אות צו ואות צו ומוחק פעמים טעמה: **מכסה ומצעי.** צאש שחתת הדוד של סממנין: **מכה פטיש.** הוא גמר כל מלאכה שכן אומן מכה צקורסם על הסדן להחליקו צצבת מלאכה וממניין נמי לא מייחייב ליה אלא צצבת מלאכה: